

Fóti Péter: A hízelgő, akármifajta, Azokból él, akiknek hízeleg

november 16, 2016

La Fontaine: A holló és a róka c. meséjéről

A mese mindenki számára ismerős:

Holló úr ült a fatetőn
Csörébe sajt volt, jókora,
S kit a jó-illat csalt oda,
A róka szólt hízelkedően:
„Á, jó napot, te drága holló!
Mi szép vagy! nincsen is hozzád hasonló!
Nem tódítok, de hogyha hangod
Olyan, mint rajtad ez a toll, ó
Akkor a madarak között első a rangod.”
A holló erre rendkívül örül,
Torkán egy hangot köszörül,
Kitátja csőrét, földre hull a sajtja
A róka felveszi és egyre hajtja.
„A hízelgő, akármifajta,
Azokból él, akiknek hízeleg:
Felér a sajttal ez a lecke – vedd.”
A holló ámul, pironkodva, végre
Megesküszik, hogy nem megy soha jégre.

Mi ennek a mesének az értelme? Mit tegyünk vele, milyen korban meséljük a gyerekeknek. Rousseau korában szokásos volt a mesét a gyerekeknek nagyon fiatalon mesélni, és remélni, hogy a gyerekek a mese tanulságát megértve nagy korukban is tudni fogják, hogy vigyázni kell a hízelgőkkel, mert szép szavukkal kicsalják tőlünk a sajt megfelelőjét! Nem rossz gondolat,

sokan megszívelhetnék a mai felnőttek közül, akik mind a mai napig szívják különféle pártok mérgező hízélgését, és szavazataikkal hatalomba juttatják hol ezt, hol azt a hízélgőt.

A probléma csak az, hogy a meséből az ellentétes következtetést is le lehet vonni: A buta holló megérdemelten kapta büntetését, ha lépre ment a ravasz róka szavainak hatására! A mese hőse ebben a változatban, a róka, aki ravasz és célt ér, megkapja az ízletes sajtot.

Jean-Jacques Rousseau volt az első, aki észrevette ezt a furcsa ellentmondást, és aki ezért javasolta, hogy az óvodások helyett csak a 12 éven felülieknek mondjuk el a mesét! Azt is hozzátette, hogy okos lenne a mesét akkor mondani, ha egy gyerekkel valami hasonló dolog a valóságban megtörtént! Mert már a gyerekek között is vannak hízélgők, és gyakran esnek más gyerekek a hízélgők áldozatául. Hogy ez ne így legyen, kedvenc iskolámban Summerhillben egy a közösség által elfogadott szabály kimondja, hogy a kis gyerekekkel való cserebere csak akkor megengedett, ha egy nagy gyerek is jelen van, aki elérte azt a fokot az erkölcsi fejlődésben, ami ahhoz kell, hogy megvédje a nagyon kicsiket, hogy valami értéktelen bóvli helyett értékes dolgokat cseréljenek.

Mindezek háttérében Rousseau gondolatai munkáltak, aki észrevett egy nagyon fontos dolgot az erkölcsi fejlődés menetéről. Sok felnőtt képzei, hogy a morális fejlődés elsődleges forrása az, hogy a felnőttek megmondják a gyerekeknek, hogy mi a jó és mi a rossz. Ha ezt elég gyakran közlik, akkor valamikor megrögzül a gyerekekben ez, és a gyerek erkölcsössé válik, tisztelni fogja a másik tulajdonát, segíteni fog bajbajutott társának stb. stb.

Valójában a gyerekek egy sajátos erkölccsel születnek, nem üres lapok ezen a területen sem: legkisebb koruktól kezdve tiltakoznak az őket ért sérelmek ellen, legyen ez éhség, vagy akármi más, amiről úgy találják, hogy kibillenti őket

egyensúlyukból, amit helyre szeretnének állítani, akár evéssel, akár testi közelséggel, akár egy megkívánt tárgy megkapásával! Ha ez az igazságérzetre való törekvés megértésre (nem feltétlenül mindig kielégítésre!) talál, akkor a fejlődés egy jóval későbbi szakaszában a gyerekek megteszik az erkölcsi fejlődés későbbi fontos fordulatát: már nemcsak az fogja felháborítani őket, ami igazságtalanság velük történik, hanem az is ami másokkal. De erre a lépcsőfokra sokat kell várni. Rousseau szerint a 12. életévig. De ennek a lépcsőfoknak a bevétele csak akkor fog sikerülni, ha közben nem tesszük tönkre a gyerek szabadságigényét azzal, hogy ügyet sem vetünk igényeire, és elnyomjuk azokat, felsőbbrendűségünk biztos tudatában.

Kapcsolódó irodalom:

- Fóti Péter: A gyerekek morális fejlődése